

Agro Turizm Konusu Üzerine Yapılan Çalışmaların Bibliyometrik Analizi

Bibliometric Analysis of Studies on Agro Tourism

Betül BULADI ÇUBUKCU¹

Özet

¹Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Erzurum

ORCID:

B.B.Ç.: 0000-0003-1535-3071

Corresponding Author:

Betül BULADI ÇUBUKCU

Email:

betul.cubukcu@atauni.edu.tr

Citation:

Buladi-Çubukcu, B. (2023). Agro turizm konusu üzerine yapılan çalışmaların bibliyometrik analizi. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 13 (3): 665-675.

Submitted:

25.08.2023

Accepted:

24.09.2023

Agro turizm konusunda yapılan çalışmaların bibliyometrik analizini gerçekleştiren bu araştırma ile agro turizm konusunda mevcut olan akademik literatürü kapsamlı bir şekilde değerlendirmek amaçlanmaktadır. Araştırma, agro turizm konusundaki akademik çıktıların niceliksel yönlerini, yayın trendlerini, öne çıkan ülkeleri ve alanda sıkça atıfta bulunulan eserleri sistematik olarak analiz etmeyi, bağlantıları ortaya koymayı hedeflemektedir. Çalışmada, görselleştirme, haritalama ve çok boyutlu analiz imkânları sunarak veri setlerinin derinlemesine analizine olanak tanıyan VOSviewer programı kullanılmıştır. Çalışma kapsamında "agro turizm" anahtar kelimesi kullanılarak Web of Science veri tabanında "konu" seçeneğiyle yapılan arama sonucunda 502 sonuca ulaşılmıştır. Farklı disiplinlerden toplam 329 dergi makalesi, 3 editoryal içerik, 20 kitap bölümü, 1 kitap incelemesi, 160 bildiri, 4 erken görünüm çalışması ve 15 derleme makalesine erişim sağlanmıştır. Disiplinler açısından incelendiğinde, çalışmaların büyük bir çoğunluğunun çevre bilimleri (84), çevre çalışmaları (68), tarım ekonomi politikaları (64), ekonomi (59) ve konaklama, eğlence, spor ve turizm (54) alanlarına ait olduğu görülmektedir. Veriler, yazar-atıf, dergi-ülke-kurum ve anahtar kelime analizleri üzerinden detaylı bir şekilde incelenmiştir. Yapılan bu çalışmanın, agro turizm alanındaki ana araştırma temalarını ve ortaya çıkan eğilimleri tespit etmesi ve agro turizm alanındaki bilimsel katkıyı artırmak için yenilikçi araştırma fırsatları yaratmaya yardımcı olması umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Agro Turizm, Alternatif Turizm, Bibliyometrik Analiz, VOSviewer

Abstract

The purpose of this research is to conduct a bibliometric analysis of studies in the field of agro tourism, aiming to comprehensively assess the existing academic literature. Utilizing the VOSviewer software, the study provides opportunities for in-depth analysis of datasets through visualization, mapping, and multidimensional analysis capabilities. In the context of this study, a search using the keyword "agro tourism" under the "subject" category in the Web of Science database resulted in 502 outcomes. Access was obtained to a total of 329 journal articles from various disciplines, 3 editorial contents, 20 book chapters, 1 book review, 160 conference papers, 4 preprints, and 15 review articles. Upon examination of different disciplines, a substantial majority of the studies were found to be affiliated with environmental sciences (84), environmental studies (68), agricultural economics and policies (64), economics (59), and hospitality, leisure,

sport, and tourism (54) domains. The data has been meticulously scrutinized through author-citation, journal-country-institution, and keyword analyses. It is hoped that this study will identify gaps in the existing literature and facilitate the creation of innovative research opportunities to enhance scholarly contributions within the field of agro tourism.

Keywords: Agro Tourism, Alternative Tourism, Bibliometric Analysis, VOSviewer

1. GİRİŞ

Günümüzde turizm, küresel ekonominin önde gelen itici güçlerinden biri haline gelmiş olup, uluslararası ilişkilerin ve kültürel etkileşimlerin temel bir bileşeni olarak kabul edilmektedir. Dünya Seyahat ve Turizm Konseyi'nin hazırladığı raporda turizm sektörünün ekonomik iyileşmeye önemli katkı sağladığı, küresel GSYİH'ya %7,6 katkıda bulunduğu ve önümüzdeki on yıl içerisinde 126 milyona yakın yeni iş imkanları sunacağı vurgulanmaktadır (WTTC, 2023). Geleneksel turizmin yanı sıra, farklı deneyimler arayan turistlerin artan ilgisi nedeniyle alternatif turizm kavramı büyük bir önem kazanmıştır. Alternatif turizm, geleneksel tatil alışkanlıklarının dışında, özgün ve sıra dışı deneyimler sunan bir turizm yaklaşımını ifade eder. Bu yaklaşım, turizmi sadece ekonomik getiri odaklı bir faaliyet olmaktan çıkararak, aynı zamanda kültürel zenginliği, çevre korumasını, yerel kalkınmayı ve bireysel tatmini içeren farklı boyutlarıyla ele alır. Alternatif turizm, geleneksel kitle turizminin üretim ve satış odaklı yaklaşımına karşı, tüketici odaklı bir yaklaşımı benimsemektedir (Kozak vd., 2013). Alternatif turizm, turistleri sadece popüler destinasyonlara değil, aynı zamanda henüz keşfedilmemiş bölgelere ve farklı deneyimlere yönlendirmeyi amaçlar. Bu tür turizm, seyahat edenlerin sadece mekanları ziyaret etmelerini değil, aynı zamanda yerel kültürleri deneyimlemelerini, doğayla iç içe olmalarını ve sıradan turistik aktivitelerin ötesine geçerek anlamlı deneyimler yaşamalarını hedefler.

Agro turizm, bu alternatif turizm türlerinden biridir ve tarım ile kırsal yaşamın birleştiği bir deneyim sunarak hem turistlere farklı bir bakış açısı sunar hem de yerel ekonomilere destek olur. Agro turizm, modern yaşamın getirdiği stresten uzaklaşmak isteyen turistlerin ilgisini çeken bir seçenektir. Özellikle, kırsal yaşamın cazibesi ve çekiciliği, şehir ortamında yaşayan kişiler tarafından oluşturulan talep artışının temelini açıklamaktadır (Gao vd., 2014). Bu yaklaşım, tarım alanlarını, çiftlikleri, bağları ve kırsal bölgeleri ziyaret ederek yerel yaşamın ve tarım faaliyetlerinin bir parçası olma fırsatı sağlar. Ayrıca, kırsal bölgelerdeki konforlu deneyimlere olan talebin artışı, kırsal yaşamın rahatlatma ve rekreasyon amacıyla çekici olması ve kırsal ile kentsel aileler arasındaki nesil farklarını kapatma isteği agro turizm için potansiyel pazarı artırmaktadır (Che vd. 2005). Bu nedenle, agro turizm, alternatif turizm içerisinde dikkate değer bir yer tutmaktadır.

Turizm sektöründeki nispeten yeni bir kavram olan agro turizm hakkında yapılan akademik çalışmalar, bu özgün turizm türünün potansiyelini ve etkilerini anlamamıza yardımcı olmaktadır (Gunarathe vd. 2022; Kılıç va Başkaya, 2018; Uzun ve Ersan, 2023; Wahyuni vd., 2023). Çalışmalar, sektörün sürdürülebilir büyümesini desteklemek, yerel kalkınmayı teşvik etmek ve turizmin toplum, kültür ve çevre üzerindeki etkilerini en üst düzeye çıkarmak için önemli bir rol oynamaktadır. Agro turizmin geleceğini şekillendirirken, akademik araştırmaların sağladığı bilgiler ve perspektifler, sektörün daha dengeli, etkili ve sürdürülebilir bir şekilde gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Bu bağlamda, agro turizm alanında bibliyometrik bir çalışma olarak yapılan bu araştırma, bu özgün turizm türünün literatürdeki yerinin ve öneminin anlaşılmasına, araştırmacıların ve endüstrinin bu alanda nasıl ilerleyebileceğini belirlemesine ve daha etkili, sürdürülebilir ve veri odaklı çalışmalara katkıda bulunmasına yardımcı olabilecektir. Çalışma, agro turizm konusundaki mevcut akademik literatürün kapsamlı bir incelemesini yapmayı amaçlamaktadır. Bibliyometrik yöntemleri kullanarak gerçekleştirilen bu araştırma, agro turizm alanındaki akademik yayınların niceliksel özelliklerini, yayın eğilimlerini, en üretken yazarları, öne çıkan ülkeleri ve sıkça atıfta

bulunulan eserleri sistematik olarak analiz etmeyi ve bu alandaki bağlantıları ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Agro turizm, temelde tarım ve turizm kavramlarının birleşiminden meydana gelen bir terimdir. "Agri" kelimesi Latince kökenli olup "tarla" anlamını taşırken, Yunanca'da da "agro" terimi tarım ve toprak bilimi anlamında kullanılmıştır (Oxford Learner's Dictionary, 2020). Turizm, bireylerin yaşadıkları yerlerden uzaklaşarak rekreasyonel, mental ve fiziksel gereksinimlerini karşılamak için gerçekleştirdiği bir faaliyet türüdür. Agro turizm ise bu iki kavramın bir araya gelmesi ile ortaya çıkan bir kavramdır (Sznajder vd., 2009).

Agro turizm, tarım alanlarında gerçekleştirilen üretimi sona erdirmek yerine bu bölgelerde turizm etkinliklerinin düzenlenmesi yoluyla tarımı ve turizmi bir araya getirmeyi amaçlayan bir yaklaşımdır (Ataberk, 2017). Bu yaklaşım, turistlere bu birleşik yapıya doğrudan katılma fırsatı sunmayı hedeflemektedir. Agro turizm, farklı ülkelerde farklı şekillerde açıklanmıştır. Kimi tanımlamalarda, agro turizm doğal ortamlarda tarım faaliyetleri ile turizmin birleşiminin ifadesi olarak kullanılırken; bazı tanımlamalarda ise agro turizm, çiftlik ürünlerinin tanıtılması ve çiftliklerin ek gelir elde etmesi amacıyla yapılan bir iş olarak anlatılmıştır (Williams vd. 2001; Hilchey 1993). Bunun yanında, ziyaretçi çekmek amacıyla çalışan bir çiftlikte geliştirilen herhangi bir uygulama, konaklama ortamının, mülk sahibinin yaşadığı, ziyaretçilerin tarımsal veya tamamlayıcı faaliyetlere katılmasına olanak tanıyan bir tarım arazisine dahil edilmesi gereken belirli bir kırsal turizm türü veya hem çalışan bir çiftlik ortamını hem de ticari turizm bileşenini bünyesinde barındıran kırsal işletmelerin yaptığı faaliyetler olarak tanımlamalar mevcuttur (Barbieri ve Mshenga 2008; Marques 2006; McGehee 2007; McGehee, Kim ve Jennings 2007).

Günümüz turizm sektöründe, agro turizm giderek artan bir öneme sahiptir. Agro turizm, kırsal bölgelerde sürdürülebilir turizmin hafif bir formu olarak kabul edilir. Bu turizm türü, bölgenin kültürel unsurlarını ve otantik değerlerini korurken, ziyaretçilere tarım alanlarını, tarımsal meslekleri, yerel ürünleri, geleneksel mutfağı ve günlük yaşamın iç yüzünü anlama fırsatı sunar. Agro turizmin katma değeri, sadece turistlerin beklentilerini karşılamakla kalmaz; aynı zamanda yerel ekonominin canlanmasına, çevrenin sürdürülebilirliğine ve toplumsal bağların güçlenmesine de katkı sağlar. Bu turizm türü, turistleri tarım alanlarına, tarımsal faaliyetlere, yerel ürünlere ve geleneksel yaşam tarzına dahil ederek kültürel mirası koruma noktasında da önemli bir işlev üstlenir. Ziyaretçilere aktif katılım imkânı sunarak onları yerel kültürle daha derinden etkileşime sokar. Ayrıca, agro turizm, tarım ve turizm sektörlerinin sinerjisinin sonucunda bölge ekonomisine olumlu katkılar sağlayabilir (Jolly, 2009; Karthik ve Gajanand, 2019). Bununla birlikte, agro turizm çevresel sürdürülebilirlik açısından da önem taşır. Tarım alanlarının ve doğal ekosistemlerin turizme entegrasyonu, çevresel duyarlılığın artmasına ve doğal kaynakların daha etkin bir şekilde yönetilmesine katkı sağlar (Ahipaşaoğlu ve Çeltek, 2006).

Agro turizm, çiftçilere ve yerel üreticilere alternatif gelir kaynakları sunarak tarımsal faaliyetlerin çeşitlendirilmesine yardımcı olurken, aynı zamanda çevre ve kültürel değerlerin korunmasına da hizmet eder. Bu turizm türü, kırsal alanlarda sürdürülebilir kalkınmanın bir aracı olarak da rol oynar (Adam, 2004). Bu açıdan agro turizm, hem yerel topluluklara ekonomik fırsatlar sunar hem de ziyaretçilere özgün ve anlamlı deneyimler yaşama şansı verir. Bu tür turizm, çevresel sürdürülebilirliği teşvik ederken aynı zamanda yerel kültürleri yaşatma misyonunu üstlenir. Agro turizm çalışmaları, tarım ve turizmin uyumlu bir birleşimini temsil ederken gelecek nesillere yönelik sürdürülebilir turizm modelinin de bir örneğini sunar.

Agro turizm faaliyetleri özel etkinlikler ve festivaller, rekreasyonel aktiviteler ve çiftlikle ilişkilendirilen faaliyetler olarak üç ana başlık altında toplanabilir. Özel etkinlikler ve festivaller

kategorisine müzik etkinlikleri, tarım organizasyonları, mevsimsel organizasyonlar, gençlik kampları ve okul turları örnek olarak verilebilir. Rekreatif aktivite bölümünde ise kuş gözlemciliği, at biniciliği, hayvan besleme, vahşi yaşam fotoğrafçılığı, vahşi yaşam gözlemciliği, şarap üretimi, kampçılık ve antik köy turları gibi etkinlikler yer alabilir. Çiftlikle ilişkilendirilen faaliyetler arasında çiftlik ziyaretleri, tarım ürünlerinin satışı, tarımsal sergiler, çiftlik konaklamaları, kendi ürünlerini toplama etkinlikleri, eğitimsel programlar ve ağaç kiralama etkinlikleri bulunabilir (McCullough vd., 2007; Hatch, 2008; Walker, 2009).

3. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Agro turizm kavramı üzerine yapılan çalışmaların bibliyometrik analizini gerçekleştiren bu çalışmanın amacı, agro turizm konusunda mevcut olan akademik literatürü kapsamlı bir şekilde değerlendirmektir. Bibliyometrik teknikleri kullanarak gerçekleştirilen bu araştırma, agro turizm alanındaki akademik çıktılarının niceliksel yönlerini, yayın trendlerini, en verimli yazarları, öne çıkan ülkeleri ve alanda sıkça atıfta bulunulan eserleri sistematik olarak analiz etmeyi, bağlantıları ortaya koymayı hedeflemektedir. Bu analiz yoluyla, çalışma agro turizm alanındaki ana araştırma temalarını ve ortaya çıkan eğilimleri tespit etmeyi amaçlamaktadır.

Araştırma çıktılarının zaman içindeki büyüme ve dağılımını haritalandırarak, çalışma agro turizm konusundaki küresel akademik ilgiyi daha iyi anlamamıza yardımcı olmaktadır. Ayrıca analiz, araştırma çabalarının coğrafi dağılımını ortaya koyarak, agro turizmin daha fazla ilgi gördüğü bölgeleri vurgulamakta ve gelecekteki araştırma işbirliği potansiyellerini belirlememize yardımcı olmaktadır.

Bu çalışmanın bulgularının ayrıca, alanda en fazla atıf alan eserleri, önemli yazarları ve öne çıkan kurumları belirleyerek araştırmacılara, politika yapıcılara ve uygulayıcılara yol göstermesi beklenmektedir. Bu bilgi, gelecekteki araştırma yönelimlerini şekillendirebilir ve agro turizm alanındaki bilginin yayılmasını kolaylaştırabilir. Ayrıca bibliyometrik analizin, mevcut literatürdeki boşlukları tespit ederek, cevaplanmamış sorulara yanıt bulmak ve agro turizm alanındaki bilimsel katkıyı artırmak için yenilikçi araştırma fırsatları yaratmaya yardımcı olması umulmaktadır.

4. YÖNTEM

Çalışmada, bibliyometrik analizlerde işlevselliği açısından öne çıkan VOSviewer programı kullanılmıştır. Bu program, literatürdeki değişimleri, gelişmeleri ve yenilikleri keşfetmek isteyen araştırmacılara kolaylık sağlayan önemli bir araç olarak değerlendirilmektedir. Görselleştirme, haritalama ve çok yönlü analiz yetenekleri ile veri setlerinin detaylı bir şekilde incelenmesine imkân sağlamaktadır.

Bu çalışmada veriler Web of Science veri tabanından toplanmıştır. Web of Science 1,9 milyar atıf ve 85,9 milyondan fazla kayıt içeren multidisipliner bir platform (Clarivate, 2023) olarak dünya genelinde kabul gören bir veri tabanıdır. Bu nedenle güvenilir bir kaynak olarak tercih edilmiştir. Kapsamlı veri analizi için ileri düzey arama kriterlerine sahip olmanın yanı sıra yayın etiği açısından nitelikli ve güvenilir çalışmaları içermesi bu tercihin arkasındaki önemli faktörlerdir.

22 Ağustos 2023 tarihinde, "agro turizm" anahtar kelimesi kullanılarak Web of Science veri tabanında "konu" seçeneğiyle yapılan arama sonucunda 502 sonuca ulaşılmıştır. Bu sonuçlar içerisinde en eski makale 1996 yılına ait olup, en yeni makaleler ise 2023 yılına aittir. Farklı disiplinlerden toplam 329 araştırma makalesi, 3 editör incelemesi, 20 kitap bölümü, 1 kitap incelemesi, 160 bildiri, 4 erken görünüm çalışması ve 15 derleme makalesine erişim sağlanmıştır. Disiplinler açısından incelendiğinde, çalışmaların büyük bir çoğunluğunun çevre bilimleri (84), çevre çalışmaları (68), tarım ekonomi politikaları (64), ekonomi (59) ve konaklama, eğlence, spor ve turizm (54) alanlarına ait olduğu görülmektedir. Veriler, ortak yazarlık, yazar-atıf, ülke-kurum ve

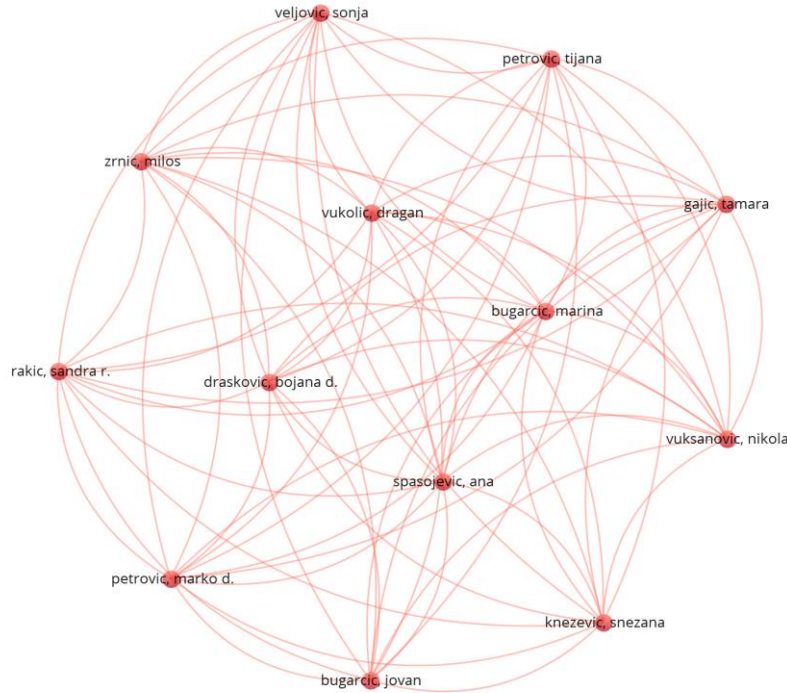
anahtar kelime analizleri üzerinden detaylı bir şekilde incelenmiştir. Web of Science veri tabanı, analizlerde kullanılan verilerin güvenilirliği ve doğruluğu açısından temel bir kaynak olarak değerlendirilmiştir.

5. BULGULAR

5.1. Yazarların Ortak Yazarlığı Analizi

Yazarların ortak yazarlık analizi sonucunda, en fazla birlikte çalışan ve bağlantılı yazarları belirlemek amacıyla asgari 1 yayın ve 1 atıf kriterleri kullanılarak bir ağ haritası oluşturulmuştur. Bu analizde, aralarında en yüksek bağlantıya sahip olan isimler incelenmiş ve bu isimler arasındaki ilişkiler ağ haritasıyla görselleştirilmiştir. Sonuçlar, en fazla bağlantısı olan 13 yazarın tespit edildiğini ve bu yazarlar arasında toplamda 78 bağlantı olduğunu göstermektedir. Bu 13 yazarın her birinin, kümedeki diğer yazarlarla olan bağlantıları toplamda 11 veya 12 birim olarak belirlenmiştir.

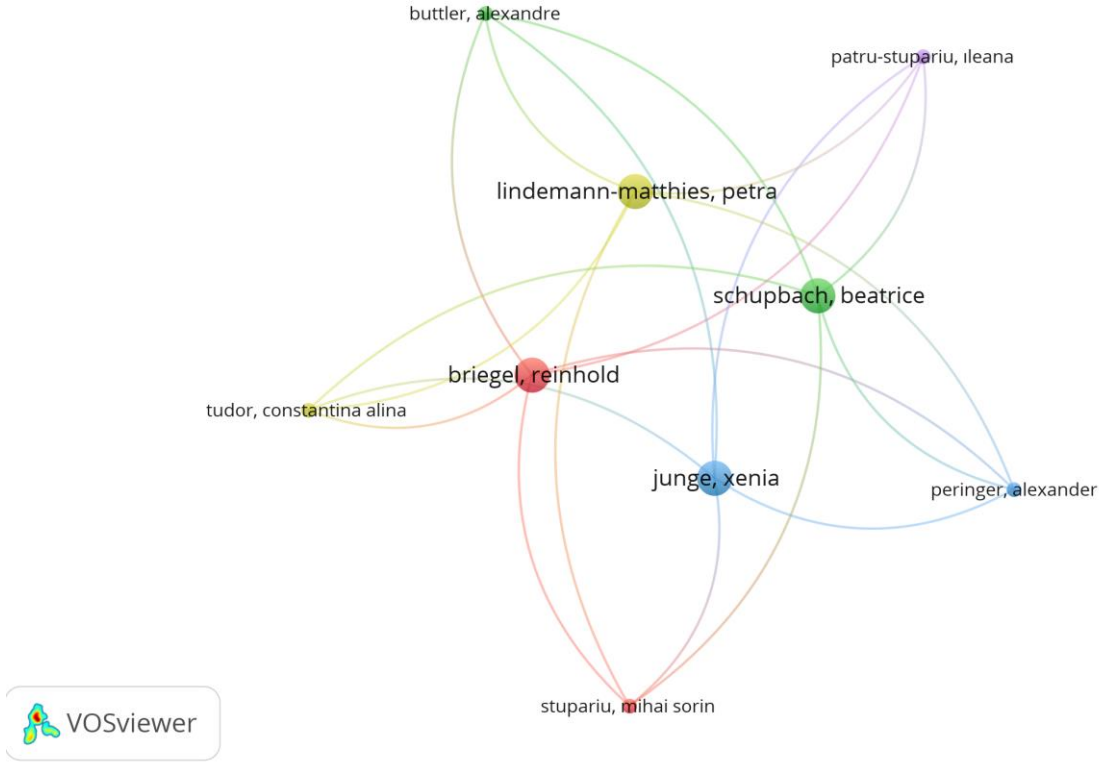
Aynı zamanda, tek bir yayında en çok atıf alan yazarların (Serneels ve Lambin 287 atıf, Loumou ve Giourga 273 atıf, Fiedler 267 atıf) en fazla bağlantıya sahip yazarlar olmadığı da gözlemlenmiştir. Bu durum, atıf sayılarının yazarlar arasındaki bağlantı seviyeleriyle doğrudan ilişkili olmadığını ortaya koymaktadır. Benzer şekilde, en çok yayın üreten yazarlar da en fazla bağlantısı olan yazarlar arasında yer almamaktadır (Popescu 7 yayın, Stefan 7 yayın, Giurea 6 yayın).

Şekil 1. Yazarlar Arası İş Birliğini Gösteren Ortak Yazar Bağları

5.2. Yazarların Atıf Analizi

Kriter olarak asgari 1 yayın ve 1 atıf kriterleri kullanılarak yazar-atıf analizi ile atıf ağları tespit edilmiştir. Bu analiz sonucunda, 5 ayrı küme ve toplamda 20 bağlantı belirlenmiştir. Toplam en fazla atıf alan yazarlar şunlardır: Giourga C. 325 atıf ile en yüksek atıf alan yazar olarak görülmüştür. Ayrıca, Serneels ve Loumou A. 287 atıf, Lambin D.A. 267 atıf, Fiedler A.K., Landis D.A. ve Waratten S.D. ise 267 atıf ile en fazla atıf alan diğer yazarlardır. Bu yazarlar, toplam bağlantı gücü açısından özellikle belirgin değildir.

Şekil 2. Yazarların Atıf Bağları

5.3. Ülkelerin Atıf Analizi

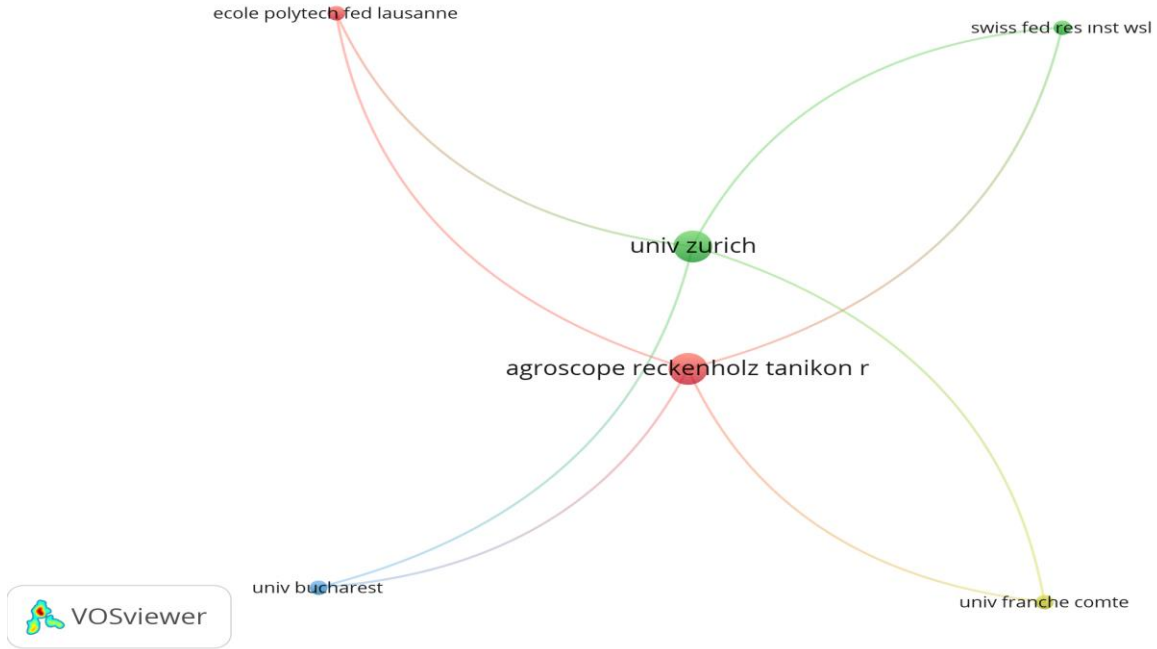
Yayınların yapıldığı ülkelere göre aldıkları atıflara dair ağ haritası oluşturulmuş ve analiz, asgari 1 yayın yapılması ve 1 atıf alınması kriteri doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Bu analiz sonucunda, aralarında ilişki bulunan birimler üzerinden 2 ayrı küme ve 2 bağlantı tespit edilmiştir. En fazla atıf alan ülkeler şunlardır: Çin (555 atıf), Amerika (402 atıf) ve İspanya (359 atıf). Ancak bu ülkeler arasında atıf bağlantısı tespit edilememiştir. Yayın sayısı olarak bakıldığında ise sıralama Çin (11 yayın), İtalya (8 yayın) ve İspanya (6 yayın) şeklinde gerçekleşmektedir.

Şekil 3. Ülkelerin Atıf Bağları

5.4. Kurumların Atıf Analizi

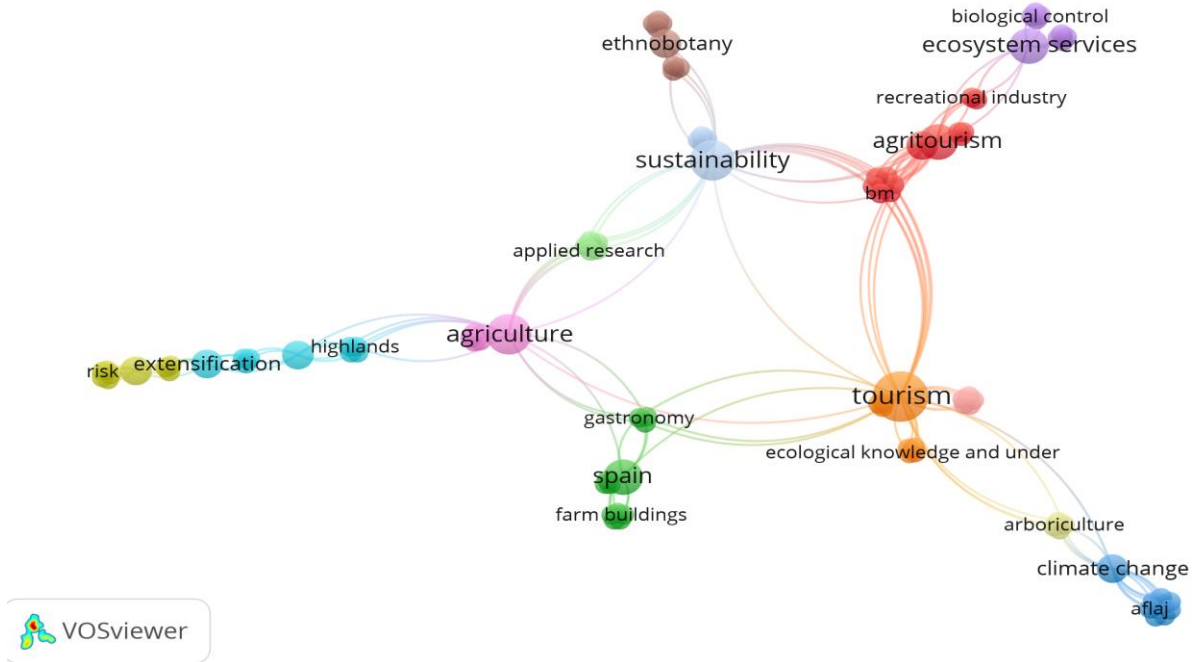
Kurumlar arası atıfların bağlantısına göre ağ haritası oluşturulmuş ve analiz, asgari 1 yayın yapılması ve 1 atıf alınması kriteri doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Bu analiz sonucunda, aralarında ilişki bulunan birimler üzerinden toplamda 4 farklı küme ve 8 bağlantı tespit edilmiştir. Bu analizde en fazla yayınlara temsil edilen kurum "Chinese Acad Sci" (7 belge) iken, en fazla atıf alan yayınların üretildiği kurumlar şunlardır: University of Aegean (325 atıf), Chinese Acad Sci (324 atıf) ve University of Louvain (287 atıf).

Şekil 4. Kurumların Atıf Bağları

5.5. Anahtar Sözcüklerin Ortaklığı Analizi

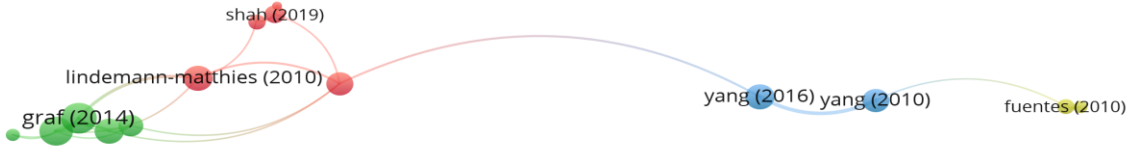
Agro turizm konusunu ele alan yayınların en sık kullanılan anahtar kelimelerine bakıldığında, turizm, sürdürülebilirlik, tarım, iklim değişikliği, kırsal bölge turizmi, etnobotanik ve biyolojik çeşitliliğin korunması ifadeleri öne çıkmaktadır. Bu anahtar kelimeler arasında toplam bağlantı gücü açısından en güçlü olanlar ise turizm, sürdürülebilirlik ve tarım kavramlarıdır. En az bir defa kullanılan ve birbirleriyle ilişkili olan terimler üzerinden yapılan analiz sonucunda, toplamda 13 farklı küme, 333 bağlantı ve 334 toplam bağlantı gücü tespit edilmiştir.

Şekil 5. En Sık Kullanılan Anahtar Kelime Bağları

5.6. Belgelerin Bibliyografik Eşleşme Analizi

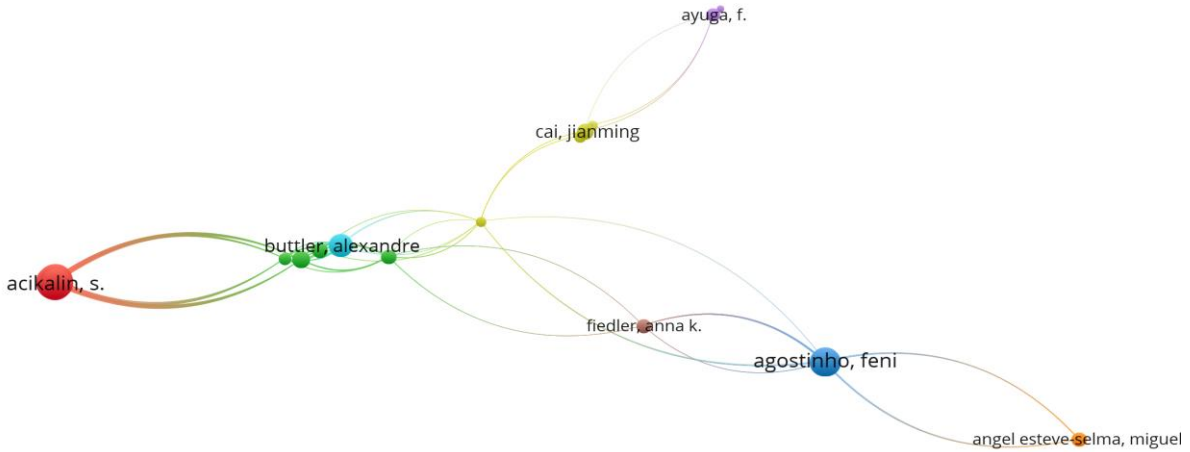
Bibliyografik eşleşme, iki farklı kaynağın ortak bir yayını alıntılanması durumunu ifade eder. Asgari 1 atıf almış olan yayınlar arasından seçilen ve aralarında bağlantı bulunan çalışmalar üzerine yapılan analiz sonucunda, toplamda 4 farklı küme, 21 bağlantı ve 41 toplam bağlantı gücü tespit edilmiştir. Bu analizde bağlantı gücü en yüksek olan yayınlar ise Graft (2014), Garcia ve Martinez (2009), Loumou (2003), Lindemann ve Matthies (2010), Genovese (2017) ve Yang (2016) tarafından yapılan yayınlar olarak belirlenmiştir.

Şekil 6. Yayınların Bibliyografik Eşleşme Bağları

5.7. Yazarların Bibliyografik Eşleşme Analizi

Asgari bir yayın yapmış ve bir atıf almış olma kriteri doğrultusunda seçilen ve aralarında bağlantı bulunan birimler üzerine yapılan analiz sonucunda, toplamda 8 farklı küme, 793 bağlantı ve 18434 toplam bağlantı gücü elde edilmiştir. Bu analizde çok sayıda yazar arasında bibliyografik eşleşme tespit edilmiştir. Bibliyografik eşleşme gözlenen yazarlardan bazıları şunlardır: Açikalin, Buttler ve Alexandre, Agostinho ve Feni, Cai ve Jianming.

Şekil 7. Yazarların Bibliyografik Eşleşme Bağları

SONUÇ

Çalışma kapsamında "agro turizm" anahtar kelimesi kullanılarak Web of Science veri tabanında "konu" seçeneğiyle yapılan arama sonucunda 502 sonuca ulaşılmıştır. Çalışmaların yıllarına bakıldığında ilk çalışmanın 1996 yılında yapıldığı ve giderek çalışma sayılarının arttığı görülmekte ve bu durum bu konuda yapılan sınırlı sayıdaki çalışma ile desteklenmektedir (Perez Anzardo vd., 2022; Supriyadi vd.,2022; Stanciu, Popescu ve Stanciu, 2023). Özellikle agro turizme olan ilginin artması ve tüketiciler ve hizmet üreticilerinin ilgisini çekmesinin (Özdemir Yılmaz ve Kafa Gürol, 2012) yapılan çalışma sayılarına da yansımış olduğu görülmektedir. Çalışma kapsamında toplam 329 araştırma makalesi, 3 editoryal içerik, 20 kitap bölümü, 1 kitap incelemesi, 160 bildiri, 4 erken görünüm çalışması ve 15 derleme makalesine erişim sağlanmıştır. Agro turizm konusunda çok çeşitli akademik içerik oluşturulduğunu söyleyebiliriz. Bu çalışma sonucunda kitap çalışmasının yapılmadığını görüyoruz. Bu konuda yapılacak kitap çalışmasının literatüre katkı sağlayacağı değerlendirilebilir. Disiplinler açısından incelendiğinde, çalışmaların Stanciu, Popescu ve Stanciu'nin (2023) çalışmaları ile paralel olarak çevre bilimleri, tarım ekonomi politikaları, ekonomi alanlarında ve farklı olarak konaklama, eğlence, spor ve turizm, coğrafya, yönetim gibi çok çeşitli alanlarda yapıldığı görülmektedir. Agro turizm konusunun çok yönlülüğü, çeşitli alanlardan araştırmacıların dikkatini çekmekte ve bu konuya yönelmelerini sağlamaktadır.

Yazarların ortak yazarlık analizi sonucunda, en fazla bağlantısı olan 13 yazar tespit edilmiş ve bu yazarlar arasında toplamda 78 bağlantı olduğunu gösterilmiştir. Tek yayın ile en çok atıf alan yazarların (Serneels 287 atıf, Loumou 273 atıf, Fiedler 267 atıf) en fazla bağlantıya sahip yazarlar olmadığı gözlemlenmiştir. Bu durum, atıf sayılarının yazarlar arasındaki bağlantı seviyeleriyle doğrudan ilişkili olmadığını ortaya koymaktadır. Benzer şekilde, en çok yayın üreten yazarlar da en fazla bağlantısı olan yazarlar arasında yer almamaktadır (Popescu 7 yayın, Stefan 7 yayın, Giurea 6 yayın). Ayrıca, çalışılan konuda Scopus veri tabanında en çok atıf alan yazarlar (Perez Anzardo vd., 2022) ile Web of Science veri tabanında en çok atıf alan yazarların örtüşmediği görülmektedir. Bu analiz, yazarların iş birliği ve bağlantılarını anlamak için önemli bir perspektif sunmakla birlikte, yazarların atıf sayıları veya yayın sayıları ile bağlantı seviyeleri arasındaki ilişkinin karmaşıklığı, araştırmacılar için daha derinlemesine inceleme ve anlayış gerektirmektedir.

Yapılan atıf analizi sonucunda, farklı ülkelerdeki yayınların menşei ve aldıkları atıflar arasında çeşitli ilişkiler belirlenmiştir. Bu analiz, en fazla atıf alan ülkelerin Çin, Amerika ve İspanya olduğunu göstermektedir. Ancak, bu ülkeler arasında doğrudan atıf bağlantıları kurulamamıştır. Yayın sayısı bakımından ise Çin, İtalya ve İspanya en fazla yayına sahip ülkeler olarak sıralanmıştır. Elde edilen veriler, farklı ülkeler arasındaki bilimsel etkileşimleri ve atıf ilişkilerini anlamamızı sağlayarak, küresel akademik iş birliğinin dinamikleri hakkında bilgi vermektedir. Özellikle bu konuda çok sayıda yayın üreten ve atıf alan ülkelerin bağlantılı çalışmalar yapmıyor olmaları dikkat çekicidir.

Kurumlar arası atıf ağ analizi sonucunda, farklı kurumlar arasındaki atıf ilişkilerinin karmaşıklığı ortaya çıkmıştır. Bu analizde, toplamda 4 farklı küme ve 8 bağlantı tespit edilmiş, bu sayede benzer konularda çalışan kurumların birbiriyle ilişkileri anlaşılmıştır. "Chinese Acad Sci" kurumu en fazla yayınlara temsil edilirken, atıf alan kurumlar arasında öne çıkanlar "University of Aegean" (325 atıf), "Chinese Acad Sci" (324 atıf) ve "University of Louvain" (287 atıf) olarak sıralanmıştır. Bu sonuçlar, kurumlar arası bilimsel etkileşimlerin yoğunluğunu ve iş birliği dinamiklerini anlamamıza yardımcı olmaktadır.

Agro turizm konusuna odaklanan yayınların anahtar kelimeleri incelendiğinde, turizm, sürdürülebilirlik (Perez Anzardo vd., 2022; Stanciu, Popescu ve Stanciu, 2023), tarım (Perez Anzardo vd., 2022; Stanciu, Popescu ve Stanciu, 2023), iklim değişikliği, kırsal bölge turizmi (Perez Anzardo vd., 2022), gelişim (Supriyadi vd.,2022), etnobotanik ve biyolojik çeşitliliğin korunması gibi

terimlerin öne çıktığı görülmektedir. Bu anahtar kelimeler arasında, en yüksek toplam bağlantı gücüne sahip olanlar turizm, sürdürülebilirlik ve tarım kavramlarıdır. Bu sonuçlar, agro turizm alanında odaklanılan anahtar kavramların arasındaki ilişkileri ve vurgulanmış konuları anlamamıza yardımcı olarak, bu alandaki araştırmaların ana eğilimlerini ve önemli noktalarını aydınlatmaktadır.

Agro turizm konusunda yapılan bu bibliyometrik çalışma, agro turizm konusunda çalışacak araştırmacılara alanlarında önde gelen trendleri belirleme, iş birliği olanaklarını görebilme ve gelecekteki araştırma yönelimlerini tahmin etme imkânı sunarak stratejik kararlar almalarına yardımcı olacaktır. Tabii ki, çalışmanın bazı kısıtları mevcuttur. Analiz kapsamında sadece WOS Core Collection'da listelenen çalışmalar ele alınmıştır. Ayrıca, Scopus gibi uluslararası veri kaynakları ve Ulakbim ve YÖK Tez Arşivi gibi ulusal veri kaynakları dışlanmıştır. Ayrıca çalışma, özellikle agro turizm kavramı ile sınırlandırılmış bu sebeple aralarında küçük farklar olan agritourism, plantation tourism, rural tourism, ecotourism gibi kavramlar kapsam dışı bırakılmıştır.

KAYNAKÇA

- Adam, K., L. (2004). Entertainment Farming and Agri-Tourism. ATTRA, National Sustainable Agriculture Information Service, Business Management Guide, Rural Business Cooperative Service, U.S. Department of Agriculture, Fayetteville, California, 1-16.
- Ahipaşaoğlu, S. & Çeltek, E. (2006). *Sürdürülebilir Kırsal Turizm*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Ataberk, E. (2017). Tire (İzmir)'de Turizm Türlerini Bütünleştirme Olanakları: Kültür Turizmi, Kırsal Turizm, Agroturizm ve Gastronomi Turizmi. *Turizm Akademik Dergisi*,4(2), 153-164. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/touraj/issue/33509/372376>
- Barbieri, C., & Mshenga, P. M. (2008). The role of the firm and owner characteristics on the performance of agritourism farms. *Sociologia ruralis*, 48(2), 166-183.
- Che D., Veeck A. & Veeck G. (2005). Sustaining Production and Strengthening the Agritourism Product: Linkages among Michigan Agritourism Destinations. *Agriculture and Human Values*, 22 (2), 225-34.
- Civelek, M., Dalgın, T., Çeken, H., & Ekiztepe, B. (2019). Menemen Yöresinde Agro-Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi. *International Journal of Social and Economic Sciences*, 3(2), 01-07. Retrieved from <https://www.ijses.org/index.php/ijses/article/view/114>
- Clarivate. (2023). Clarivate Web sitesi: <https://clarivate.com/webofsciencegroup/solutions/web-of-science/> adresinden alındı (Erişim Tarihi: 24.08.2023)
- Gao, J., Barbieri, C., & Valdivia, C. (2014). Agricultural landscape preferences: Implications for agritourism development. *Journal of Travel Research*, 53(3), 366-379.
- Gunarathne, P.K., Tennakoon, T.M., Edirisinghe, J.C., & Jayasundara, K.K. (2022). Smallholder Rubber Farming based Agro-tourism: Potential, Attitude and Challenges in Sri Lanka-A Case Study in Moneragala District. *Journal of Tropical Forestry and Environment* 11(2), 10-23.
- Hilchey, D. (1993). Agritourism in New York State: Opportunities and Challenges in Farm-Based Recreation and Hospitality. Farming Alternatives Program, New York: Cornell University.
- Jolly, D. (2009). What is Agritourism? University of California Cooperative Extension Small Farm Program, https://farmanswers.org/Library/Record/what_is_agritourism (Erişim Tarihi:07.01.2020).
- Karthik, D. & Gajanand, P. (2019). Agri-Tourism: an Overview, Biotech Articles, Retrieved, ICAR-National Dairy Research Institute, Karnal, Haryana.
- Kılıç, T. & Başkaya, Z. (2018). Bilecik İlinin Agro-Turizm Potansiyeli. *International Journal of Geography and Geography Education*, (38) , 234-246
- Kozak, M.A., Evren, S. & Çakır, O. (2013). Tarihsel Süreç İçinde Turizm Paradigması, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 24(1), 7-22.

- Kunasekaran, P., Ramachandran, S., Samdin, Z. & Awang, K.W. (2012). Factors Affecting Farmers Agro Tourism Involvement in Cameron Highlands, Pahang. *OIDA International Journal of Sustainable Development*, 4(1), 83-90.
- Lobo, R., Goldman G. E., Jolly, D. A., Wallace B. D., Schrader, W. L. & Parker, S. A. (1999). Agricultural Tourism: Agritourism Benefits Agriculture in San Diego County, California Agriculture and University of California.
- Maetzold, J. A. (2002). Nature-Based Tourism and Agritourism Trends: Unlimited Opportunities, Beyond The Table, Future Farms 2002: A Supermarket of Ideas, Kerr Center for Sustainable Agriculture, USDA/NRCS, Washington, DC., 84-89.
- Marques, H. (2006). Searching for complementarities between agriculture and tourism – the demarcated wine-producing regions of northern Portugal. *Tourism economics*, 12(1), 147-155.
- McCullough, S., Brant S. & Rhoades, S. (2007). Agritourism Series Agricultural Diversification Through Agritourism, University of Arkansas, USA
- McGehee, N. G. (2007). An agritourism systems model: A Weberian perspective. *Journal of Sustainable tourism*, 15(2), 111-124.
- McGehee, N. G., Kim, K. & Jennings, G. R. (2007). Gender and motivation for agri-tourism entrepreneurship. *Tourism Management*, 28(1), 280-289.
- Oxfordlearnersdictionarie, <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/> (Erişim Tarihi: 24/08/2023)
- Özdemir Yılmaz, G. & Kafa Gürol, N. (2012). Balıkesir İlinin Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(23), 23-32.
- Perez Anzardo, L.E., Gonzalez Ortega, R., Ortiz Perez, O.L. & Perez Campdesuner, R. (2022). Analysis of the Scientific Production of Agroturismo from its Beginnings to the Present. *Bibliotecas-Anales de Investigacion*, 18(3), 1-9.
- Stancu M., Popescu A. & Stancu C. (2023) Rural Tourism, Agrotourism And Ecotourism In Romania: Current Research Status And Future Trends. *Scientific Papers Series Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development*, 23(1), 745-758.
- Supriyadi, E. A., Pradini, G., Bahri, A. S., Kiswantoro, A., Ariyanto, A., Azhari, A. & Widiyanto, N. (2022). A Bibliometric Analysis on Agrotourism from 2018 to 2022. *International Journal of Advanced Agriculture and Food Technology*, 3(3).
- Uzun, H. & Ersan, R. (2023). Sandıklı İlçesi Tarım Ürünlerinin Agro-Turizm Potansiyeli Açısından Değerlendirilmesi. *Journal of Hospitality and Tourism Issues*, 5 (1), 26-40
- Walker, A. M. (2009). Agritourism: Ideas and Resources, Virginia Cooperative Extension, Virginia Polytechnic Institute and State University, USA. www.menemen.gov.tr, www.tr.wikipedia.org, (Erişim Tarihi: 24.08.2023)
- Wahyuni, L.M., Sudarmini, N.M., Solihin, S., Mirah Kencanawati, A., & Sukartini, N.W. (2023). Agro-Tourism Potential to Support Sustainable Tourism in Pancasari Village. *International Journal of Social Science and Human Research*, 6(4), 2209-2215.
- Williams, P., Paridaen, M., Dossa, K. & Dumais, M. (2001). Agritourism Market And Product Development, Status Report, Ministry of Agriculture, Food & Fisheries.
- WTTC (2023). Economic Impact Research, <https://wtcc.org/research/economic-impact>. (Erişim tarihi: 20.09.2023)